

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület“ hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utczá 14.	Grimm Gusztáv.

————— Megjelenik minden hó 20-ikán. —————

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem fizsfelettel kérjük is.

Állatölés vágóhidakon.

Nagy állatok, névszerint szarvasmarhák, hazánkban és más-hol is igen elterjedten, ugy ötletnek meg, hogy előbb taglóütésekkel elszédítettnek. Nem szédítik így el azonban a marhát a kóser-ölők s nem bódíttatnak el imígy a juhok, borjuk, kecskék, bárányok, sertések.

Az ölés formája az emberségesség szempontjából törvényesen szabályozva tudunkkal sehol sincs, s csak helyi határozat és uzus mérvadó erre.

Ilyen uzusból folyólag, pl. Amerika nagy marhavágóhidjain lejtős sinen futó kalodába kötözik a marhát s neki eresztik fejfel egy falba erősített éles vasgerendának, melybe beleütkezve, koponyáját szétzuzza.

Ez irtóztatónak tünik fel az első pillanatban, de mint elszédítés, elérzéktelenítés, kétségtelenül igen tökéletes s eszerint egészen humanus.

Más országokban, névszerint Németországban is, oly agyba lövő készüléket vesznek e célra igénybe, (de ez ideig csak szörványosan), a milyet az itt levő ábra feltüntet, egy hangtalanul lövő készüléket, t. i. mely kalapácssal való ráütéssel süthető el, s melynek lövege az agyat szétroncsolja s az állatot ekként érzésteleníti az elvéreztetésre.

Ezt a készüléket, melyet Sigmund bazeli vágóhídi igazgató konstruált, tudtommal Bpesten is megpróbálták, de bizonyára némely hátrányai miatt letettek róla.

Németországban hátrányai gyanánt említik: 1. hogy a löveg haladási ereje túlnagy, szétszaggathatja az izomzatot is, melyet utjában talál, sőt a szabadba jutva emberben, tárgyban is kárt tehet; 2. a mozgékonyabb, élénkebb, apróbb emlős állatokra nehe-

zen alkalmazható, a juh fejére legnehezebben; 3. aránylag drága is, különösen kisebb állatok tömeges ölésénél; 4. az eszköz kezelése nem eléggé egyszerű, sőt kevéssé gyakorlati; 5. az agyonlőtt állat vére állítólag nem foly el kellőleg az erek felvágása után.

Tekintettel azonban arra, hogy egyébként indokoltnak látszik állatvédelmi szempontból egy hasonló, de a jelzett hátrányokkal nem bíró készüléknek az általános használatba hozatala, Bolza asszony 12.000 márka jutalmat tűzött ki a berlini Deutschen Tierschutzvereine közvetítésével egy hasonló „hangnélkül lövő” czél-

szerűbb készülékre, egy olyanra tehát, mely lényegére ezen Sigmund-féléhez hasonlít, de annak hátrányai nélkül és alkalmasan kisebb állatok ölésére is.

A határidő 1901. decz. 31 ikére van tűzve, mely napig a kész eszköz, árának felemlítésével, nevezett egyesületbe beküldendő.

A mennyiben ügyszólván világszerte kisebb-nagyobb állatkinzások folynak épen a vágóhidakon szokásos öléseknél is, valóban nagyrabecsülendő a jelzett urasszony áldozatkészsége s kívánatos, hogy az eredmény, mely a jobb eszköz általános igénybevételét lehetővé teheti, bekövetkezzék. (M—i.)

Az állatvédelem és a közönség.

Míg a külföld igen sok városában a közönség a lovat hóhéroló kocsist embertelenségeért majdnem meglíncheli, addig Budapesten a járó-kelő közönség jobb része ügyet se vet erre, rosszabb része pedig az állatkinzó védelmére kél s nem a kinzást megakadályozni siető rendőrt, hanem az embertelen kocsist veszi pártfogásába.

Szomorú jel ez és arra int, hogy ha már a közönséggel szemben megtorló intézkedést tenni ily esetekben talán nincs helyén, vagy nem lehet, úgy az állatkinzással botrányt felidézett kihágót kell a törvény legerősebb szigorával büntetni.

Augusztus hó végén voltam szemtanuja annak, hogy egy minden emberségességből kivetkőzött s mellé részeg kocsis, sörös szekérével vág-

tatva, lovát hóhéru! paskolva, száguldott végig az uton. Mikor egy lovasrendőrnek sikerült végre a járművet utólérnie és a kocsis kérdőre vonnia, az, az általános kocsis-uzushoz képest, ellenszegült a rendőrnek. Az összeverődött járó-kelők ahelyett, hogy e hitvány kihágó letartóztatását egészen természetesnek és jogosnak tartva, a rendőri közeget eljárásában helyesléssel illették volna, felzudultak ellene s még botokkal is fenyegetődtek, úgy, hogy a rendőrközeg kénytelen volt kardot rántani. Valami szégyenletesebb és sajnosabb dolog is megeshetett volna, ha más rendőrök a helyszínére nem sietnek. Ezek aztán valami 6—7 zavargót letartóztattak s a vad kocsis! bekisérték.

A brutális kocsis! védő és rendőrt bántalmazó egyéneket aztán nyomban 50—100 korona birságra ítélte a rendőrség, s az állatkinzó renitens kocsis! is elvette méltó büntetését.

Nagy köszönettel tartozik nézetem szerint a közönség jobb érzésű része a t. rendőrségnek azért, hogy az efféle kihágások *szigorubb* büntetésével az orvoslás czélszerűbb, sikeresebb terére lépett. Az eddig követelt enyhe eljárás, sajnos, eltévesztette hatását, kell hát a kiméletlenebb eljárás a megtorlásban, hogy végre az ilyen botrányos állatkinzásoknak és szégyenletes eseteknek útja vágassék Budapesten, ahol végre is számosabb idegen fordulván meg, mint bárhol Magyarországon, kívánatos, hogy a régi rossz hír e tekintetben végre ellenkező tapasztalatokból jóra forduljon s ne adjon többé alkalmat a külföldinek arra, hogy a magyar metropolist továbbra is a brutális állatkinzások Mekkájának lássa és hirdesse.

Zoophyl.

A repülő építőmesterek.

Irta : *K. Nagy Sándor.*

(Folytatás.)

— Te több Czinkét említettél s most csak háromról beszélsz.

— A negyedik a fenyves Czinke. Ennek a fészke abban a régi fenyőfa odvában van, közel a földhöz, néha a fától elálló kéreg mögé, néha meg épen a földben talált lyukba rakja; de mindenkor zöld mohából készíti és belől csészéjét szőrszálakkal jó melegen kibéleli.

A mint egy sűrűségbe értek, egy fa sűrű ágai között, kis oduból kíváncsian dugta elő fejét egy őrvös Légykapó s mielőtt visszahuzhatta volna, már meglátták s a küldöttség szónoka rákiáltott:

— Rendben van-e a házad, mert hozzád megyünk?

— Az enyém mindig rendben van s szívesen látlak benneteket.

— Hát bátyád, a szürke Légykapó itthon van-e?

— Ő is itthon van, csak magasabban lakik egy emelettel, ott, azon a csonka ágon, a törzs közelében.

És a küldöttség szívesen benézett az őrvös Légykapó otthonába s úgy találta, hogy a kis odú mohából, finom fűszálakból és gyökerekből van összeszöve és szőrrel kibélelve.

Azután felment a csonka ágon a szürke Légykapóhoz. Ennek még talán valamivel szebb szövésű is volt a tanyája, mert volt benne hancs és gypjú is.

Toll ő Méltósága megsimogatta a Légykapókat:

— Ügyes kis takácsok vagytok!

Avval bejegyzett valamit jegyzőkönyvébe.

— Ezek legalább is dicsérő-oklevelet kapnak — sugta az ujságíró a szomszédjának.

Már épen kifelé indultak az erdőből, a midőn egy elhagyott, rozoga erdei kunyhóhoz értek, a mely mellett egy rakás levágott fagally volt.

— Mintha besurrant volna valami piczi kis madár abba a rozsz kunyhóba és oda a gally-rakás alá — jegyezte meg Toll — menjünk, keressük meg.

Kerestek, kerestek, de nem találtak semmi élő állatot.

— Bizonyosan valami átjáró háza van — szólalt fel az ujságíró — s úgy szokott meg.

— Ahán! — mondá a szónok — akkor tudom már, — semmi más nem volt, mint Ökörszem, mert ez szokott átbuvót alkotó odvakba fészkelni.

Alig mondá ki, midőn elöugrott a kis Ökörszem a kunyhóból:

— Mit kerestek?

— Épen téged, te csepp kis jószág — válaszolt neki Toll — szeretném megnézni, milyen lehet a te kis házad.

— Oh! nem is olyan nagyon kicsi — beszélt az Ökörszem — jertek, megmutatom az enyémet is, mely a kunyhóban van s a testvéremét is, ott a gally-rakás alatt.

És bevezette őket az elhagyott erdei kunyhó egyik zugába, a melynek egy részéről a tető már hiányzott. A megmaradt faágak között száraz lombokból és apró faágacskákból nagyocská terjedelmű alkotmány állott, aránylag igen nagy és tágas bebuvóval.

— Tessék besétálni! — kínálta a kis gazda Toll ö Méltóságát.

— Ez bizony valóságos nagy kapu — jegyezte meg Toll, midőn belépett a fészekbe — de mi az ördögnek kell neked ez a roppant sok toll, a mely ide össze van halmozva?

— Szeretem a meleg fészket. De hát még csak most költöttem be s össze-vissza van minden. Majd nem látszik ez ilyen soknak, ha a mohaszövedék készen lesz és a tollat simára elillesztgetem, úgy, a mint lent a testvéremnél már készen van. Akár nézzük meg.

Lementek a gally-rakás alá, a másik fészekbe, a mely már teljesen rendben volt ott lent a gyökerek között; kívül száraz lombból és ágacskákból, belül mohaszövedékből s legbelől simára elrendezett tollakból. És csakugyan két kijárasu volt a lakásuk.

A küldöttség megelegetten vett búcsut a madarak legkisebbikétől, az Ökörszemtől. És Toll ö Méltósága meg a küldöttségtől búcsuzott el, mondván:

— Talán sok időt is töltöttem el veletek az erdőben. Most már megyek a síkságra, mert még sok megnézni valóm van és sietnem kell.

II.

Toll ö Méltóságát már a meghatározott helyen várta a síksági küldöttség.

— Hol kezdjük a szemlét? — kérdezte a szónokot.

— Nálunk nincs sok nevezetes — válaszolt ez szerényen. — Ott a síkság erdőjének azon a legmagasabb táján a Kánya, azon az útszéli ákáczfán az ör Gébics vagy Bábaszarka, azon a jegenyefán pedig a kis ör Gébics fészkel, a mely utóbbi nagyon szereti a növény illatát, azért fészkebe illatos növényeket fonogat.

És mentek tovább. Az útfélen és vetéses táblák szélein nagylombu ákáczfák állottak, melyek ágain már messziről látszottak a fészkek.

— Mik azok ott? — kérdezte Toll.

A szónok vállat vont.

— Valami kontármunkák, némely közártalmu egyének házai.

— Kiké ?

— A miénk, Méltóságos uram ! csörgötte az ujságíró tarka Szarka, elé ugorva — s engedje meg, hogy megmutassam, mert a küldöttség szónokával egy hirlapi nyilatkozat miatt, a közelebbi választásoktól kezdve feszült viszonyba vagyunk s azt hiszem, hogy ezért nyilatkozik építésmódukról s rólunk olyan becsmérőleg.

Toll ő Méltósága végig nézett a küldöttség szónokán s látván, hogy az zavarba jött, kissé ingerülten mondá :

— Én elvárnám, hogy mindenki és mindenben helyes felvilágosítást adjon. Lássuk tehát, kinek van igaza ? Nézzük meg a Szarka otthonát.

Felrepültek az ákáczfára s Toll meglepetve kiáltott fel :

— Hiszen ez a szarkafészkek a madárépítkezés egyik remeke !

Valóban, oka is volt ő Méltóságának az elragadtatásra. A fészkek eséséje szépen ki volt tapasztva sárral, erre boltozatosan tövistető borult, bejáró ajtaja oldalt állott.

A Szarka hallván a dicséretet, s látván, hogy Toll bejegyez valamit a jegyzőkönyvébe, elégületen hajtogatta magát s félszemmél gunyosan nézett a küldöttség szónokára. Ez még nem lett volna olyan nagy baj a szónokra, ha ő Méltósága oda nem fordult volna hozzá e szavakkal :

-- Ön félre akarta vezetni bennem a hatóságot, azért ezennel fel-függesztem állásától s helyébe ideiglenes minőségben a Szarkát nevezem ki. Elmehet !

A szónok hosszú orral távozott. Másnap a helyi híradóban három hasábos közlemény jelent meg ez alatt a cím alatt : „A kegyvesztett szónok, vagy a szarkafészkek méltó diadala.“

Ezután a Szarka volt a küldöttség élén, de szem előtt tartván a hazugság rossz kimenetelét, még versenytársairól is csak a valóságot mondta. Pedig a Szajkóval csakhamar meggyült a baja, mert ez összevissza hadart mindent, elakarván hitetni a küldöttséggel, hogy ő is csinosan építkezik, hol alacsonyan, hol magasan a fákra, de a sok beszédnek az lett a vége, hogy meg se tekintették a fészket, hanem tovább mentek.

— Nézze Méltóságod azon a magas ágon azt a kis fészket — figyelmeztette Tollat a Szarka — majdnem szabadon áll s milyen nagy művészettel van építve a legfinomabb zuzmókból, mohótkából, finom gyökérrostokból, gyapjuból és szörből. Ez a Pintyőke fészke.

— Nézzük meg ! — mondá Toll, megakarván győződni új kalauzának szavahihetőségéről. De bizony igazat mondott az s ő Méltósága nem is késett jegyzőkönyvébe írni Pintyőke nevét. És azután egy ásitást ügyesen elnyomva, szolt :

— Talán elég is lesz már a sikság fain levő fészkek vizsgálata.

— Csak addig a lombos fáig menjünk még el — kérlette őt az egész küldöttség — méltóztassék megnézni az éneklő Rigó otthonát.

— Legyen tehát — mondá Toll nem nagy kedvvel. Es a küldöttséggel együtt a kijelölt lombos fára, ennek a közepetájára, egyenesen a Rigófészkekhez szállott.

Es nem is bánta meg ezt a fáradságot, mert ha ő Méltóságáról szabad volna úgy beszélni, mint a gyerekekről, ezt mondhatnánk, hogy a fészkek láttára elállott szeme-szája. A kölcsönös bemutatások után mindjárt fel is szólította az épen otthon talált éneklő Rigót :

— Magyarázd meg ezt az építkezést, ezt a mesterművet !

— Lombos fákra, közép magasságra, magyarázta az éneklő Rigó, kiválasztom az ágak közt az alkalmas helyet. Kórokat, fűszálakat, és

ágacskákat hordok és rakok össze, mohával tömörítem és jól összeszövöm. A csészét mélyre és tágasra készítem, a legfinomabban kitapasztom és ki is sikárolom. Az így támadt kéreg késfoknyi vastagságú s nagyon szilárd. Készül pedig ez korhadt fának nagyon felaprított murvájából, melyet — bocsánatot kérek a kifejezésért! — ragadós nyálammal gyúrok, csőrömmel feltapasztok és elsimitok.

— Eljen a műépítész! — kiáltott fel az egész küldöttség elragadtatással. Ő Méltósága helyeslőleg bölíngatott és a jegyzőkönyvébe beírt nevet háromszor alá is húzta. Ezzel aztán búcsut is vett a küldöttségtől s a bokrok felé szállott.

A pagony szélén várta a bokorlakók küldöttsége. De alig tettek néhány lépést, mikor egy kökénybokor mellett a megbotránkozás hangján kiáltott fel:

— Miféle hóhér lakik itt?

— A tövisszűrő Gébics, válaszolt a szónok nem minden aggodalom nélkül, nem tudván Toll haragjának az okát. De csakhamar megmagyarázta ezt Toll:

— Nézzétek, annak a bokornak a tövisein, hogy vannak karóba húzva az a sok szerencsétlen tücsök, kabóca, cserebogár, sőt ha jól látom, egy-két kis madárporonty is! Ki vitte véghez ezt a kegyetlenkedést és miért?

— A tövisszűrő Gébicsnek a munkája ez — válaszolt a szónok — több rovar elfog, mint a mennyit egyszerre meg tud enni s a fölösleget itt a fészke bokrának töviseire szurkálja fel (innen kapta nevét is), hogy midőn az idő nem kedvező élelmiszereinek beszerzésére, ehez a nyársra húzott prédához fordulhasson.

— De miért bántja ezeket a kis ártatlan madárporontyokat?

— Nem tudni biztosan, hogy tévedésből-e, vagy gonoszságból.

— No, megállj, te kampós orru hóhér! majd kiadom én rólad az erkölcsi bizonyítványt — mondá ő Méltósága, miközben indulatosan jegyzett valamit a jegyzőkönyvébe. Azzal tovább ment, nem hallgatva a hátmögötti suttogásra, mely a tövisszűrő Gébicset pártfogásába vette:

— Pedig olyan jól utánozza a fülemile hangját!

Egy alacsony bokornál figyelmeztették Tollat a Sármány elég jól megrakott fészkeire. Őda se nézett. Csak akkor lett figyelmessé, mikor a bokrok és fák sűrűjében azt jegyezte meg valaki:

— Ez a jól elrejtett fészek itt a fekete Rigóé!

Csinos fészek volt, legfőképen mohából, finom ágacskákból, zuzmókból készítve, belől pedig földdel elegyes mohával kitapasztva, szőrrel kibélelve.

— Hasonlít az éneklő Rigó tanyájához, szólt elismeréssel Toll. És ment tovább.

— Ni, ni! a fülemile fészke! — kiáltott fel a küldöttség szónoka egy sűrű bokros helyen.

— Hol? — kérdezték többen egyszerre.

— Ott a bokor alatt, a földön. Alig különböztethető meg a földtől. Külső burka száraz falevél, azután füvek kalásza, száraz szála és finom gyökér, szőrrel befonva.

— Érdekes! — jegyezte meg ő Méltósága. — Lám! milyen alacsony helyen születhetnek világhírű tehetségek, mint például a legbájosabb énekű fülemile. Azért nem a születést kell nézni, hanem az érdemet, azt az érdemet, a mit magunk szerzünk.

A küldöttség tagjai helyeslőleg bölíngattak.

Ész-e vagy vak ösztön ?

V.

Szécsi-Szigeten, Zalamegyében, két rókakölyköt fogtak el elevenen, s bezárták azokat egy hirtelenében összetákoltt ketreczbe, melyet egy, a földbe ásott verem fölé állítottak.

A magukkal még jótehetetlen csecsemő-kölyköket ellátták lehetőleg eleséggel, ám egy éjszaka a rozoga ketreczen feszegetett nyílason ellillantak.

Az arany szabadságba jutott két ravasz jószág, bizonyára mert sem elég erős, sem elég ügyes nem volt még arra, hogy eledelét maga megszerezhesse, fogta magát s másnap a ketreczes gödörhöz visszasétált.

A keresésükben minden zugot felvert és kifáradt emberek aztán ott csipték őket nyakon s a megerősített ketreczben most igen jól érzik magukat, bár inyükre való eleség nem mindég kerül. Egér, baromfi s miefféle nem létében azonban vigan fogyasztják az apró halat, mit elükbe tesznek, mi több, a sült burgonyát is annyira kedvelik, hogy össze is vesznek felette.

Hát kétségtelenül a nagyhatalmu éhség, a gyomor kergette agy-velejükbe az ötletet, hogy éhenkórásztság helyett jobb lesz a verembe visszatérni, a hol nem ugyan a róka mama, de valaki mégis gondoskodik számukra éhségcsillapítóról.

(Mi.)

VI.

Egy természetbuvár, a ki hosszasan a hegyek, erdők között tartózkodott, a következőket észlelte :

Egy bagolyfészekből kiesett egy, a szülői gondoskodásra még ráutalt fióka. A szolga nagy kalitkába tette az állatot s ott hagyta éjjel a szabadban.

Másnap reggel a buvár megfajtott fiatal foglyot talált a ketrecz közvetlen közelében. Közelfekvő volt a gondolat, hogy azt a foglyot rab-ságba esett ivadékának a bagoly szülők valamelyike hozta. Bizonyára addig kutatták, keresték fiukat, míg rátaláltak. Ettől kezdve minden éjjel ellátták az öregek fiókájukat eleséggel s oly nagy elővigyázattal csinálták ezt, hogy bár éjjelenként sok ideig figyelemmel kísérte a buvár, az öregeket a jó falatok odahordásában rajta nem kaphatta.

(m. k.)

VII.

Murray angol utazó szemtanuja volt a Pyreneusokban egy jelenetnek, mely nemcsak az eszet, furfangot, hanem némely állat házasságtörésben nyilvánuló hűtlenségét is erősen jellemzi és bizonyítja.

Egy sasfészek életét szemlélve, észrevette egyszer a nevezett utazó, hogy a fészekből a him sas kirepül, bizonyára zsákmány után. Az otthon maradt nőtényt csakhamar egy nagy mocsári kánya keresi föl s rövid udvarlás után a madarak kirepült királynak fejére ráteszi az ismeretes *másik* koronát, aztán odébb áll. A hűtlen királyné erre egy közel eső forráshoz repül, megfürdik benne, toáletjét rendbe hozza s mintha mi sem történt volna, fészekébe visszászáll.

Hát eddig ez mind természetesnek tűnik fel s könnyen érthető a fürdés is; csak hogy gyanut kelt mégis és nem nyomhatjuk el azon gondolatunkat, hogy: nem azért fürdött-e meg a hűtlen királyné oly gyorsan és nagy igyekezettel, hogy az átható kánya-szagot — a titkos

szerető e parfümjét — magáról lemossa, hogy az a visszaérkező férjben gyanut ne kelthessen.

Murray, ki tovább tanulmányozta e királyi pár viselkedését, biztosít, hogy a család sikerült, a himi sas gyanut nem fogott, mi több: ugyanaz a házasságtörési jelenet több napon át megismétlődött.

Ugyan mi történnék, történnék-e valami új, ha a hűtlen királyné azt a nem ylang-ylang illatot magáról lemosni elmulasztaná, vagy azt tenni akadályozva volna.

Murray a döntő sors szerepére vállalkozva, a forrást eltorlaszolta úgy, hogy ahhoz a sas nőstény többé nem férhetett. S ime, a szerelmes jelenet után a királyné megint fürdeni szállott, nagy erőfeszítéseket is tett, de sikertelenül a vízhez jutáshoz. Mit volt mit tenni, visszatért szagos, deranzsirt-toáletben palotájába.

Miféle kedélyállapotban várta haza királyi férjét, az nem tudható, de a kedély valami nyugodt nem lehetett.

A férj pedig jött! Karmai között természetes zsákmánynyal, ijesztő szárnycsattogatással jött s fészkére leereszkedett. Alig azonban egy pár szempillantás múlva, megdőbbenve, rikácsolva szárnyra kelt megint s nehányszor megkövályogva a fészek felett, iszonyu erővel lecsapott a hűtlenre, annak mellét szétmarczangolta s aztán ledobta egészen a tátongó mélységbe.

Mert azt a második koronát a fején, a kányaszagban megérezte.

(y.)

Legnemesebb háziállatunk.

(Különös tekintettel a ló gyötrő szemellenzőkre.)

III.

Monostori Károly állatorvosi főiskolai tanárnak az országos állatvédőegyesület közgyűlésén fölolvastott értekezése „*Alovak szemellenzőjéről*“ németül is megjelent az „*Archiv für Thierschutz*“-ban és külön mint rőpirat, magyar és német nyelvben.

„Azon sokféle hátrányos és kinzó-eszközök között,“ — így kezdi előadását — „melyekkel a botor ember az állatokat gyötri, nem utolsó helyet foglal el alovak szemellenzője, a kantárnak ezen nemcsak teljesen fölösleges, hanem igen nagy mértékben káros része, melyet több századdal ezelőtt valamely agyafurt szijgyártó, a szem alkátát s működését nem ismerve és figyelembe nem véve, kigondolt s divatosá tett.“ E bevezető szavak után így folytatja: „A mint a leglehetősebb formájú és díszítésű ruhadarab vagy kalap minden czélszerűség nélkül pusztán a divat révén terjed, azonképen terjedt el világszerte a szemellenző, avval a különbséggel, hogy míg a ruhadarab vagy kalap újabbak és még lehetlenebbek által időnként kiszorítottak, addig a szemellenző, kivált hazánkban, ma is erősen tartja magát. Ebből a hosszú uralkodásból azt következtetni azonban, hogy alkalmas, hogy jó dolog az a szemellenző, határozottan durva tévedés volna.“ Erre így szól folytatólag: „A kik ennek az áldatlan kantárrésznek a védelmére kelnek, rendszerint azzal argumentálnak, hogy a lónak nem szabad munka közben másfelé, mint előre látni s feledik vagy nem tudják, hogy fejének oldalra fordítása nélkül a ló hátra egyáltalában nem is nézhet, oda nem is láthat, mert habár szemei oldalaslag vannak elhelyezve, a szemre derékszögben eső tárgyakon kívül a látókészülékbe más tárgynak a képe nem hatolhat, hanem csakis azon

tárgyaké, a melyek a szemgolyó előtt vannak.“ Miután nyíltan ki-mondotta, hogy a lovat szemzők segítségével nemcsak a hátranézésben, hanem még abban is megakadályozni, hogy derékszögben oldalra se lás-son, valóságos esztelenség, azt hangsúlyozza, hogy a szemellenzők nem-csak azt teszik lehetetlenné, hogy a ló az oldalt történő dolgokat meg-lássa, hanem rendszerint még azt is, hogy az előtte történőket helyesen, jól meglássa, minélfogva a körülötte történő dolgokról kellő tudomást nem szerezhetvén, vajmi könnyen zavarba jő, megijed, kitör, elragad. Erre így szól: „Mivel pedig a megijedésnek, elragadásnak ezen mes-terséges felidézése egyuttal baleseteknek készakaratos felidézője is, nemcsak hogy türhetetlen, hanem egyenesen megtiltandó és bünte-tendő cselekmény, ép oly vagy még nagyobb mértékben s nem kisebb igazsággal, mint a sebes hajtás a nagyforgalmú városok utczáin.“ Azon ellenvetésre, hogy a nagy városi zajban szemzők nélkül a ló könny-nyen megvadul, így válaszol: „Hazugság az különben is, hogy a szem-ellenzők nélkül különösen nagy forgalmú, zajos városokban a ló ijedez, kitör, elragad, hiszen naponként láthatjuk, hogy szakaszai a lovasezredeknél, százai a luxus háti- és vasúti lovaknak s a tüzér-ségi és szekerészeti ezredek fogatai ellenző nélkül járnak a lehető leg-zajosabb körülmények között az utakat, és sohasem ezek, hanem az ellenzős batár- és fiakerlovak azok, a melyek ijedésekkel, elragadá-sukkal a legtöbb szerencsétlenséget okozzák.“ „Mindezeket kívül azon-ban,“ mondja folytatólag, „az a fontos körülmény is a szemellenzők alkalmazása ellen szól, hogy e kantárrész indirecte vagy directe a vakságnak is egyik leggyakoribb okozója. Eltekintve ugyanis attól, hogy az ellenző használata rövid idő alatt roszul látóvá s így tehát ijedőssé, elragadóvá teszi a lovat, kétségtelen, hogy még is vakítja.“ „S ha már az u. n. jól konstruált szemellenzőnek is (mondja folytatólag) ilyen mérhetetlenül káros hatása van egyes állatra, az egyes tulaj-donosra és az ország lóállományára, mit mondjunk az olyan szem-ellenzőre, mely kökemény mivoltában, félig lefesletlen lötyög a szemek felett, minden lépéskor egy-egy ütést mérvén s egy-egy adag porral, piszokkal borítván be a szemet! Valóban a ló, ez a nemes állat, még e kinzástól eltekintve is jobbat érdemelne, mint azt, hogy kifejezés-teljes, szép szemeit eltakarjuk s megfoszszuk őt tájékozódó, figyelő képességétől, elvévén tőle a szabad látásnak sok egyéb előnyét is!“ „Különösen neveléses volna,“ jegyzi meg folytatólag vajmi helyesen, „ha nem volna másképp mélyen elszomorító, hogy a terüvonszó-ló phlegmatikus és gyakran már vak lovakra is ráteszik e gyötrő, bolondos szerzámot, pusztán megrögzött rosz szokásból vagy azért, mert a szíjgyártó ilyen, még mindig divatos kantárokat árul a szemellenzők révén 1—2 forinttal drágábban.“ A jeles felolvasás végén Monostori hangsúlyozza, hogy mi sem áll utjában annak, „hogy a lovak-nak a szemellenzővel való nyilvános kinzása, megvakítása szabály-rendeletileg betiltassék s a baleset- és életveszély-felidezés czímén használata beszüntetlessék.

Sok víz folyt le a Dunán és Tiszán azóta, hogy az idézett szak-értők a szemzők ellen felszólaltak s ime, a szemző, melyet Monostori Károly szemölő-nek nevez s melyről azt mondja, hogy egyike a leg-embertelenebb állatkinzásoknak, még mindig dívik és uralkodik most is úgy, mint azelőtt! Tehát hiábavaló volt volna eddig minden eddigi fől-szólalás! Tehát holt betű maradna ezentúl is több állatvédelmi törvény-czikkünk, melyek közé az 1888. évi VII. törvényczikk is tartozik, mely-nek második fejezete az állami állatorvosoknak meghagyja, hogy az

állatok egészségére nézve veszélyes szokások és előítéletek kiirtására javaslatokat tegyenek, sürgős esetekben pedig az illetékes hatóság közreműködésével azonnal is intézkedjenek. Oly világosak e fejezet szavai, hogy ingadozásnak, félnék habozásnak itt helye nincsen! A szemzők alkalmazása a lovak egészségét, épségét veszélyeztető szivtelen divat, kegyetlen szokás, melynek megszüntetését — az idézett törvénycikk 2-ik fejezetére támaszkodva s az állatorvosok tekintélyére hivatkozva — az illető hatóságtól tétova nélkül kérhetjük. Mit késünk, miért várunk? Vagy talán félünk belenyulni a darázs-fészekbe, mert hát az ország- és egyháznagyok díszhintaiba fogott lovak is viselik ám azokat a szemzőket! Hogy a társadalom minden osztálya győtri a lovakat azokkal a szemzőkkel, e körülmény kétségtelenül kissé kényessé teszi a szemzők általános eltiltásának kérdését. Tapintatos eljárást kell tehát követnünk s mindenekelőtt tisztában kell lennünk az iránt, hogy mi az, a mit azonnal el lehet érni, s mi az, a mi e kérdést illetőleg is még csak inkább a (reméljük *közel*) jövőnek a zenéje.

Nem is szükséges az, hogy mindjárt most azt kívánjuk, hogy a szemzők egyáltalában haladéktalanul tiltassanak meg, minthogy a szemzőt viselő lovak között úgy is vajmi nagy a különbség. Uri hintóslovak például, melyek különben is aránylag kevés számmal vannak, korántsem szenvednek annyit a szemző miatt, mint más lovak, azon egyszerű okból, mert rendszerint a napnak legnagyobb részét szemzőktől menten az istállóban töltik. Nem nagy baj tehát, ha az uri hintóslovak szemzőire csak legutoljára kerül a sor. Azután tekintettel kell lennünk a sportsman-ra is. Igy például a tandemhez, a mikor ugyanis az egyik ló a másik elé van fogva, szükséges, sajnos, a szemző. Négyes fogatnál is beállhat annak szüksége, hogy a rudas lovak szemzőt viseljenek, hogy nyugodtak maradjanak és meg ne zavarodjanak, midőn a kocsis az előlovakat ostorával hajszolja. Vannak tehát a sportvilágban egyes kivételes esetek, melyekben, sajnos, nem igen lehet nélkülözni a szemzőt. Szükségesnek mutatkozik a szemzőknek használata akkor is, mikor a kocsiba fogott lovak egyike aluszékony, lusta, míg a másik merő tűz, úgy, hogy az ostor látára mindjárt magánkívül van. E kivétel természetesen épen nem állhat útjában azon óhajunknak, hogy nem kivételes, tehát rendes körülmények közt a szemzők használata az uri hintóslovaknál is megszűnjék. Csak az a kérdés, miként szerezzünk óhajunknak sikert. A magas körökben a szemzők eltávolítását, illetőleg tapintatos, szelid eljárással kétségtelenül legtöbbször mehetünk, legtöbb sikert érhetünk el. A jó, a helyes, az észszerű a magas körökben remélhetőleg majd nálunk is utat fog magának törni, a mint már is kezd törni magának a külföldön. Igy például Berlinben nem egy urihintóval találkozok az ember, melynek lovai szemzőt már nem viselnek. Figyelemre méltó *Werther Alvin*-nak amaz indítványa, hogy valamely oly magas állásút kellene megnyerni a szemzők kiküszöbölése eszméjének, kinek példáját a magas körök mértékadónak s ennél fogva utánzandónak is tekintenek, úgy, hogy ők is fölhagynának e kegyetlen divattal.

Minthogy minden vallásnak tanítása szerint az állatok az ember számára vannak teremtve, de úgy, hogy azokat oktanul megnyomorítani, szemők világától félig vagy egészen megfosztani, stb. nem szabad, nem ártana talán a magas clerusból is valakit megnyerni az ügynek és rábírni őt szép szerével, hogy a saját hintájába fogott lovakat attól a szemzőlőtől, miként ugyanis Monostori a szemzőt nem ok nélkül nevezi, megszabadítva, jó példát adjon a többi magas egyházi férfiaknak. Mellesleg megjegyezve, kétségtelenül nagyon szép dolog volna az, ha nemesak

valakit a főpapok közül, hanem ha egyáltalában a lelkészek közül is, még pedig valláskülönbőség nélkül, mennél többet sikerülne megnyerni a jó ügynek. Hiszen sok százezer ló sanyarú helyzetének könnyebbítéséről, enyhítéséről van itt a szó! A vénségökben gazdát cserélő lovak úgyszólván szomorú sorsra jutnak; mennyivel szomorúbb azonban a sorsuk, ha a szemzőknek sok évi viselése következtében, mint sajnos, nagyon gyakran történik, még meg is vakultak. A kik a vallásnak hirdetői és a humanizmusnak hivatott őrei közül ezen meg nem indulnak, azok legalább azért használhatnák föl a most kínálkozó alkalmat s legalább azért tehetnének valamit a jelen esetben legnemesebb s mégis legzaklatottabb háziállatunk érdekében, hogy valahára elnémuljanak olyféle, az állatkínzásokat állítólag hidegen és közönyösen néző papság ellen emelt vádak és kifakadások, a milyeneket az *ezredévi* ünnep alkalmával a Budapesten megtartott XII. nemzetközi állatvédő-gyűlésben egy nő szájából kellett hallanunk.

Az úri hintókba fogott lovaktól térjünk át most az egy- és kétfogatú bérkocsiknak, t. i. *comfortable* és *fiaker* nevű bérkocsiknak a lovaira. Vajjon miért viselnek e lovak szemzőket? Minthogy oly ló, mely kivételesen vadindulatú, mely ki-kirúg a hámból, mely meg nem fékezhető s ennél fogva kellőképen nem kormányozható, úgyszólván nem zárva a közlekedésből és ilyet személyvivő bérkocsiba fogni úgy sem szabad. Valóban lehetetlen megokolni azt, hogy mily okból és mily célból kell a többi nem vad, hanem jóindulatú *comfortable* és *fiaker*-lónak szemzőket viselnie?

Berlinben már sok bérkocsinak lovai szemzők nélkül járnak, miért ne járhatnának hát nálunk is a *comfortable*- és *fiaker*-lovak szemzők nélkül?

Berlinben még a tűzoltóknak fiatal, tüzes lovai is szemzők nélkül vágtnak a legnépesebb utcákon keresztül, midőn a tűzoltók lóhalálában sietnek a tűzvész színhelyére, miért ne járhatnának sokkal nyugodtabb viszonyok közt a mi bérkocsilovaink is szemzők nélkül?

De nem szükséges okvetlenül külföldre mennünk jó példákért; hazánkban és névszerint székesfővárosunkban sem hiányzik a követendő példa. Itt vannak például a székesfőváros két oldala közt közlekedő társaskocsik (omnibuszok) lovai, melyek, habár a legerősebb fajtájú lovak közé tartoznak, szemzőt mégsem viselnek. Ha azok el lehetnek szemzők nélkül, miért ne lehetnének el nélkülök a többi bérkocsilovak is? Azok a szemzők a bérkocsik lovainak a fején sehogy sem állván meg a próbát a logika ítélőszéke előtt, nagyon is megokolt abbeli törekvésünk, hogy a bérkocsilovaknak szemzőkkel való gyöttrése mihamarább megszűnjék. E törekvésünkben a napisajtó nagy segítségünkre lehetne. „*Az a hatalom vagy nagyhatalom, melynek szövetsége a mi törekvéseinket, illetőleg a legnagyobb fontosságú volna, a napisajtó,*“ mondja Werther Alvin amaz értekezésében, mely „*Az állatvédelem és a napisajtó*“ címet viseli s melyet a Budapesten tavaly megtartott XII. nemzetközi állatvédő-gyűlés számára írt s mely azóta magyarul és németül nyomtatásban is megjelent. S vajon miként lehetne a napisajtó a szemzők eltávolítását illetőleg segítségünkre? Ugy, hogy arra figyelmeztetné olvasóit, hogy a szakértők a lovak szemzőit mint először szükségteleneket, másodsor mint célszerűtleneket, harmadszor izlésteleneket, negyedszer kártékonyokat s ötödször mint állatkínzókat egyhangúlag kárhoztatják. A napisajtó továbbá arra is figyelmeztethetné az olvasóközönséget, hogy vannak külföldön már több helyütt olyanok, kik meggyőződvn a szemzőknek nemcsak fölösleges, hanem káros voltáról is, elvből csak oly bérkocsit fogadnak, csak oly

bérkocsiba ülnek, melynek lovai mentek a szemzőktől. A napisajtó kifejezhetné egyuttal azt az óhajt, vajha a magyar közönség is úgy tenne, t. i. szintén vonakodnék oly bérkocsikat fogadni, melyeknek lovai szemzőket viselnek, úgy, hogy ez eljárás következtében kényszerítve lássák magokat a bérkocsitulajdonosok az oktalan, szemrontó szemzők eltávolítására. A napisajtónak ilyenét támogatása nagyon jól egyengetné az utat, a melyen haladva, a végcélt, mely természetesen nem lehet más, mint a bérkocsilovak haszontalan, természetellenes szemzőinek kiküszöbölése, végleges eltávolítása, előbb-utóbb el lehetne érniük. Amde e végcélra nem szabad összetett kézzel várnunk! A szemzőktől botorul kínzott bérkocsilovak sorsán haladéktalanul lehetne és kellene is segíteni, még pedig oly hatósági rendelettel, mely mindazon bérkocsitulajdonosoknak, kik egyelőre még nem akarnak a szemzőktől megválni, szigorúan meghagyja, hogy a szakértők kívánalma szerint illeszszék lovaik fejére a szemzőket. Minthogy ugyanis a szemző már maga is lókinzóeszköz, de helytelenül, rosszul föltéve kétszeresen az, a szakértők azt követelik, hogy a szemző, eltekintve attól, hogy belül nem szabad pléhnek lennie, hanem csak drótnak, a ló szemétől legalább 45 foknyi szögtávolságban legyen. Ha megjelenék oly hatósági rendelet, mely a szakértők ítéletére hivatkozva és támaszkodva, szigorúan követelné a 45 foknyi szögtávolságot, s ha a hatósági közegek alkalmilag meg is büntetnék mint állatkínzókat azokat a bérkocsitulajdonosokat, kiknek lovain ellenzők kisebb távolságban vannak, akkor csakhamar magától is megszűnnék a szemzők ostoba divatja, minthogy a bérkocsitulajdonosok, hogy a hatósági közegekkel meg ne gyűljön a bajuk s hogy esetleg büntetést fizetniök ne kelljen, késedelem nélkül önként távolítanak el lovaik fejéről azokat a szükségtelen, minden tekintetben észszerűtlen szemzőket.

Eddig az urifogatok és bérkocsik lovainak szemzőjéről volt a szó; szóljunk most végre a teherkocsilovak szemzőjéről!

Ha a fuvarosló beszélni tudna, aligha így nem szólna gazdájához: „Mondd meg nekem, miért kell nekem szemzőt viselnem? Miért korlátozod vele látóképességemet? Miért gyötröd szememet azokkal a nyáron forró, télen jéghideg szemzőkkel?”

Mily czélből illesztesz szemeimre oly szerszámot, mely már sok lónak szemgyuladást, rosszsullatást, sőt vakságot is okozott?

Miért teszed amúgyis terhes életemet a szemzők által még terhesebbé s a teheronás nehéz munkáját még nehezebbé?

Húzhatom-e jó kedvvel, vidáman a terhet, ha engem oly hitvány szerszámmal búsítasz, mely miatt az éltető és üdítő napvilágot csak félig-meddig láthatom?

Nekem, mint fuvaroslónak, mint a munka mátyrjának, úgyis bajos az életem; miért növeled hát bajaimat szükségtelenül, merterségesen azokkal a szemzőkkel is?

Sok teheronóló szemzők nélkül is boldogul, miért ne boldogulhatnék én is nélkülök?

A helyett, hogy lehetőleg könnyítenéd helyzetemet, még oly szerszámmal is terhelsz engem, mely nemcsak csökkenti munkakedvemet, hanem engem nehéz munkámban meg is gátol? Miért teszed ezt? Vagy azt akarod-e, hogy tönkremenjek, hogy elpusztuljak idő előtt?

Növendék kutyák gondozása.

Ház- és nyájörzésre az a kutya legalkalmasabb, s mint szoba-eb az a legkedvesebb, a melyet az ember kicsi korától maga nevel fel és tanít be, mert az idegenből vásárolttal sohase vagyunk tisztában a minőséget, képességet, indulatot s természetet illetőleg.

Nos, a kutya felnevelése nem oly egyszerű, mint sokan gondolják. Különösen fontos a kellő, az okszerű gondozás azért, mert a fiatal ebek egy betegségnak, az u. n. szopornyiczának (ideges kutyabetegség, zsigora) vannak alávetve, mely nagy perczentben öli őket.

Nagy gondot különösen táplálásukra kell fordítani, meg arra, hogy szabad levegőn lehetőleg sokat mozoghassanak.

A növendék kutyát legcélszerűbb naponta 3-szor etetni, de egy-egy etetésre sokat nem nyújtani, mert nem a mennyiség, hanem a minőség az, a mi szervezetének erőteljes, ellenálló formában való fejlődését lehetővé teszi és a sok, de túl nem hajtott mozgás az, a mi az étvágyat fentartja s minden szervet az életműködésre alkalmasabbá, erősebbé tesz. Az állat tisztántartása és időviszontagságokhoz való fokozatos szoktatása még az, a mi az erőteljes, de nem hizlaló táplálás és szabad levegőn való sok mozgás mellett legjobb ovószer egyfelől az elhízás ellen, mely ebeknél valóságos betegség s ovószer egyszersmind a jelzett szopornyicza ellen is, mely rendkívül kellemetlen, kínzó és igen nehezen gyógyítható betegség.

Naponta 3-szor célszerű az ebet etetni legalább 5 hónapos koráig s legmegfelelőbb tápláléka a tejtől már elválasztott növendék-ebnek a szétharapható, porczogós csont, a milyen különösen a borjuláb, továbbá az inas hús, a főtt rizs, nem savanyu kenyér tejben, főtt zöldség hulladék, husrostból, tepertőből, lisztet anyaggal készített és kereskedésekben kapható eb-eleség, (pogácsa).

Jóllehet a kutya nem sok vizet igényel s pl. szobaeb naponta csak egyszer, kétszer iszik, mégis indokolt vízzel naponta többször megkínálni, illetőleg lehetővé tenni, hogy bármikor vízhez jusson.

Téves hit az, hogy a zsigorát a kutya attól kapja, hogy növendék korában hust adnak neki, valamint tévedés hinni, hogy a sós eledel a kutyának árt. Legnagyobb hiba az ebet túlságosan elkényeztetni, semmittevő heverésre kárhözatni, meghízni hagyni és szenyben tartani.

Ha a növendék-eb 6 hónaposa lett, elég kétszer nyújtani neki eleséget, ha pedig az egy évet meghaladta, elég, ha naponta egyszer lakik jól.

Luxus házi kutyául legalkalmasabb a herélt állat. A herélés, kölyök-korban végrehajtva, nagyon csekély fájdalmat okozó operáció és előnye igen sokféle.

Még figyelmet érdemel, hogy luxus ebnek a kisebb termetű s nem hosszu szőrű ebek legalkalmasabbak, mert ezekkel könnyebb elbánni, velük a kellemetlenség kevesebb s paraziták is kevésbé lepik el az ilyeneket.

A felnevelésnél kerülni kell a túlkényeztetésen kívül az állat ingerlését s meg kell szoktatni az ebet a rendszeretetre, szófogadásra, mert a mily kedves és szeretetreméltó egy engedelmes, hűséges, rendes és tiszta eb a házban, oly kiállhatatlan egy rendetlen, kajtár, folyton rossz kedvű, morgó, vagy éppen mérges, harapos állat.

Igazán jó szájkosárért ne sajnáljuk a pénzt, mert a rossz szájkosár a mellett, hogy a netáni harapást az utcán nem zárja ki, még valóságos gyötrő, kínzó szerszám az állatra nézve.

Végül a szoba-eb lehetőleg ne kerüljön érintkezésbe idegen kutyákkal, mert parazitákat kaphat tőlük, sőt harapás folytán meg is dühösödhetik, azonkívül pedig az eb éppen az az állat lévén, a melyben igen sokféle élősködő fészkelhet, óvakodni kell a vele való intímebb érintkezéstől s nem szabad tűrni, hogy pl. az eb a gyerekek száját, kezét nyalogassa.

(r.—r.)

Galambok gyilkolása.

A boldog vakáció arany szabadságát élvezve, gyakran elsétáltam a nem messze fekvő hűs ligetbe.

A városi élet zajossága után oly jól esett ezt az áhítatos magányt felkeresnem, hol a csendet csak a madarak zenéje és a bogarak zümögése zavarja meg.

Most is sietve menekültem a nap heve elől, a természet zöldlombos templomába. Letelepedtem egy vén tölgy tövéhez s innen szemléltem a nagy mindenségnek elém táruló csodáit. Gyönyörűséggel hallgattam a madarak pajzán csevegését. Az a sokféle hang oly kellemes harmóniába olvadt össze, a melyet semmiféle művészettel sem lehet utólni. Örömeiket, bánatukat, hálájukat dalba öntve hangoztatják a madarak. Az érzelmek eme zenéjéből búsan vált ki a párját hívogató vadgalamb bűgása.

De hirtelen egy puskadörrenés véget vetett a hangversenynek. A madarak ijedten bujtak a lombok mögé. Most láttam a megsebesült galambot, a mint siet busuló párjához. Lankadtan emelgette roncsolt szárnyait s mindég kisebb ívben keringve, végre a földre hullott. Párja ekkor oly szivettépő zokogásba tört ki, hogy megindította volna a legkeményebb emberi szívet is. Az erdő most már csak az ő fájdalmas hangjától visszhangzott, a többiek félve hallgattak.

Ez az eset mélyen meghatott s eszembe juttatta, hogy mért kell e szegény madárnak különösen versenylövészeteken (a melyet e sorok megjelenésekor pl. Balaton-Füreden is rendeznek) az emberi kegyetlenség áldozatául esnie? Miért nincs még az ártatlanság, szelidség, béke jelképezője se az emberi vérszomj elől biztonságban?

A régiéknél jobban rátalálunk a galamb kultusz nyomaira. A bárbar keleti népeknél sértetlen volt s a legszegényebb ember is jelentékeny számú galambot tartott házában. De hasznukra is tudták fordítani, a mennyiben a postaszolgálatot galambokkal végeztették. Nem egy nevezetes háborúban szerepelnek a galambok, mint fontos tényezők. Így Julius Caesar galliai hadjáratában szintén galambok voltak a levélhordók. Bámulatos kitartóságuk s az az ösztön, melynél fogva otthonukba visszavágyódnak, tette alkalmassá a galambokat erre a szolgálatra. Mennél jobb bánásmódban részesül, annál inkább igyekszik hazafelé s az eléje szabott utat bámulatos gyorsasággal teszi meg.

Az államok legtöbbje nagy mennyiségű postagalamb-tenyésztő egyesületet tart fenn.

A kis Belgium egymaga 1800 ilyen egyesületet állított fel.

Nálunk csak legújabbban honosult meg ez az áldásos intézmény, de még mindig elszomorító a galamb-versenylövészeteknek nagy száma, melyeken ezrek hullnak el azokból a kedves állatokból, melyeket műgalambokkal volna lehetséges helyettesíteni aként, mint külföldön sok helyen.

Kövessék e példát, a kiket illet!

Simon Ilona.

Állat-áldozat a divat oltárán.

A londoni nemzetközi asszony-kongresszuson a „Daily News“ egyik munkatársa a következő érdekes statisztikával hozakodott elő: Egy divat-áruházhoz utóbbi időben két hajórakomány érkezett. A rakományban volt többek között 8000 láda paradicsom-madár, 600 láda tengeri sastoll, 200 láda pávatoll, 500 különféle apró madár, 5100 galamb, 800 fácsán s még 6 láda, telve a legkülönbébb színes rovarokkal, melyek mind kalap- és ruhadíszül való feldolgozásra vásároltattak be.

Egy másik statisztika szerint mult évben egyedül az oroszországi irbiti vásáron eladásra össze volt halmozva: 3000 füles bagoly, 8000 sas, 3200 fehér bagoly, 6000 urali szürke bagoly és 20.000 más mindenféle bagoly, 2000 buvármadár, 200.000 szarka, 1200 nyír és siket fajt, 60.000 fogoly. S mindebből megvásároltak német- és franciaországi divatáru-czégek 70.000 rubel (280.000 korona) árut, hogy avval a nők zsebéből legalább kétszer annyit kizsaroljanak.

Mintha a nőt nem jobban ékesítené az egészséges test, a tiszta, egyszerű ruházat, virág, szalag s más efféle díszítés! S hogy hová vezet az állatdísz-divat, látjuk Bpest utczáin is. „Illatos“ görények, menyétek, rókák, macskák, farkasok kitörmött irhái lógnak fogastól, körmöstől, farkastul együtt (gyakran több és sok farokkal is „díszítve“) nőink nyakában. Valóban, utálat már rájuk nézni is. S hogy ezt nem érzi meg a divattól elbódult, de különben oly érzékeny női szép érzék! Le az állatdíszszel, asszony nép! (i.)

Választmányi ülés.

Az országos állatvédő egyesület f. hó 14-én tartotta ez évi 2-ik választmányi ülését, Grimm Gusztáv alelnök elnöklete alatt. Az igazgató-titkár jelentése szerint az utolsó ülés óta lefolyt három hónap alatt 35 esetben kellett állatvédelmi kibágás miatt megtorló intézkedés iránt lépéseket tenni, A tervbe vett „Állatvédő-ház“ czéljaira a lefolyt időben többen adakoztak. Igy gróf Degenfeld Ottóné, Hüttl Tivadar, Sas és Bauer, Buschmann Ferencz és gróf Andrássy Dénes és neje. Ez utóbbiak egymaguk most ismételten 4000 koronát adományoztak. Az egyesület vagyona jelenleg 28634-50 korona. Tagjainak létszáma: alapító 94, rendes 1636. Az alapítók sorába többek között beléptek a lefolyt idő alatt P. P. S. K. Kun-, Pozsony-, Szilágy- és Háromszék-vármegyék gazdasági egyesületei. Az eddig fenálló vidéki és fiók-egyesületek mellett keletkezében vannak ily egyesületek Szegeden, Pozsonyban és Zólyomban s ezek létrehozatalában az országos egyesületnek is jelentékeny része van.

Miután a választmány elhatározta, hogy a nagy ember- és állatbarát, Röck Szilárd sirját az idén is, halálának évfordulóján (szept. 24-én) megkoszoruzza, (ez meg is történt), az igazgató-titkár bemutatott és ismertetett egy szárnyas állat rögzítő, egy baromfi-ölő s egy uj, lekötött állatokat tűzveszély idején gyorsan feloldozó eszközt, végül pedig egy uj formájú szemellenzőt, mely a ló szemeit nem rontja.

Az állatvédelmi szempontból figyelemre méltó ezen eszközöket az egyesület hivatalos havi lapja, az „Állatvédelem“ részint már közölte, részint ezután fogja közölni.

K ü l ö n f é l é k.

Ölött baromfit szállítók figyelmébe. A dresdai állatvédő-egyesület értesítése szerint az ottani piacon tilos oly baromfit árusítani, mely nem közönséges módon (a nyak átmetszésével), hanem úgy öletett meg, hogy az állaton külső sértés (metszés) nem látható. Állítólag az Osztrák-Magyar Monarchiából kerülnek a dresdai vásárra ily módon ölt baromfiak, vegyék hát szárnyas ölöink és szállítóink tudomásul a dresdai tilalmat s oda csak közönséges módon ölt baromfiakat szállítsanak. A külső sebejtés nélküli ölés-forma az „Állatvédelem“ 6-ik számában van közölve.

(r.)

Hangversenyt kedvelő sertés. Egy szavahihető német ujságban a következőket közli:

Huzumban egy kocza 12 malaczt vetett. Nem tudni hogyan, nem tudni miért, elég, hogy a kocza malaczeit nem akarta szoptatni. A tulajdonos elkövetett minden lehetőt a vad, ellenszegülő állat lecsendesítésére s anyai kötelességének teljesítésére szorítani a szomszédok is megkísérelték, de hiába, mert a fékevesztett kocza mindenkit kiüldözött öljából.

Mikor a kétségbeesés már a legmagasabb fokra hágott, éppen arra ment a falu kovácsa, aki nagy olvasottságu férfi hírében állott. Ez az ember a sikertelenség fölött nagyokat nevetve, a felől biztosította a kocza tulajdonosát, hogy itt csak a zene, meg a dal segít. Tessék csak valami szép melódiát énekelni és muzsikálni neki, majd meglátja, hogy úgy lefekszik a szoptatáshoz, mint a parancsolat.

Mit volt mit tenni, egy próba nem a világ, a fiu elővette a harmonikát, a gazda, meg a felesége megköszöriülte a torkát s terczettben rákezdték egy melódiára, amely úgylátszik, „veséig hatott,“ mert a renitens kocza a „gyönyörű“ hangokra megadta magát, lefeküdt s még maga édesgette csendes grummolással malaczeit a szopásra.

Hogy azután is mindig „hangverseny“ mellett szoptatott-e a kocza, azt nem írja a mondott ujság.

(i.)

Gümőkórságos kísérlet embereken. Baumgarten tanár egy orvosi lapban közli, hogy 20 év előtt Rokitanszky tanár rákbetegségben szenved emberekebe a marha tuberkulózis bacillusait beojtotta. Érdekes ez a feljegyzés egyfelől azért, mert mutatja, hogy már 20 év előtt se riadt vissza némely vivisektor az emberen ejteni meg afféle kísérleteket, miket állatokon, sajnos, rémfító kiterjedten s minden haszon nélkül végeznek, s érdekes a londoni tudóvész-kongresszus nagy port felvert főkérdésére nézve is, a mennyiben Rokitanszky szóba hozott kísérlete negatív volt, tehát Koch azon nézetének ad igazat, hogy a marha gümője az emberre át nem ragad. Félt, hogy a londoni határozat nyomása alatt korunkban a Rokitanszky kísérlete követőkre talál. Mert, hogy az embernek kísérleti állattá aljasítása manap se ujság már, az köztudomásu számos, feljegyzett hasonló esetből. Aztán né küzdjenek az állatvédő-egyesületek az állatok élvebonczolása ellen, mikor ime az emberek élvebonczolásáig fajult az már.

(Z.—1.)

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

————— Megjelenik minden hó 20-ikán. —————

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel kérjük is.

Egy-két kupecz-fogás, ami állatkinzás is.

Lelkiismeretlen lósiszárók, kivált cigány-kupeczek, csalási szándékkal különféle fogásokkal, műveletekkel élnek, amelyek amellet, hogy a rászedettet károsító csalafintaságok, még állatkinzások is.

Elkövetik pedig ezeket az embertelen és csaló műveleteket pl. azért, hogy a ló eladóját pénzben megzsarolják, esetleg pedig, hogy a megvásárolt, de nem tetsző állatot az eladóra visszakényszerítsék s a vételárt visszacsalják.

E kétféle hunczutság elérésére pl. serétet tesz a kupecz a vásárolt ló fülébe, hogy annak folytan némi butaságba essék az állat, s úgy tűnjen fel, mintha az u. n. *butacsirában* (egy gyógyíthatatlan agy-bántalomban) szenvedne, mely miatt a törvénybíró a lovat az eladónak vissza szokta — a vételár visszafizetésének kötelezettsége mellett — itélni. A pört kerülendő, az eladó talán vissza veszi a lovat, vissza adja a pénzt, avagy kiegyezik a kupeczczel pl. 20—40 korona visszaadása mellett. Így mindkét esetben károsodik, mert kap egészséges lova helyett egy mester-ségesen elbutítottat, vagy aztán fizet; a kupecz pedig mindkét esetben jól jár, mert vagy ingyen pénzhez jut s a lovat is vissza kapja, melynek füléből aztán a seréteket kivesszi, a felidézett bajt megszünteti; vagy nem károsodik, mert a vételárt vissza kapja.

Éppen ez az eset pl. akkor is, ha a csaló csepű vagy rongy-dugóval a vett ló egyik orrlyukát betömészeli, hogy így u. n. *fulladozást* idézzen fel. Az ily lovat is visszakinálja aztán az eladónak s az — nem különben a pört, melyben vesztes volna — kerülendő, a vételárból néhány koronát vissza ad, a kupecz pedig markába nevetve a lovat elviszi, az orttömeszt kivesszi s azzal a fulladozásnak vége.

Hasonló az eset akkor is, mikor pl. avval viszi vissza az eladóhoz a vásárolt lovat, hogy az *nem eszik* s vagy követeli, hogy vegye vissza az eladó, vagy hogy adjon vissza valamit a vételárból. A sarokba szorított eladó ilyenkor is inkább vissza ad valamit a vételárból, pedig ha jól megvizsgálná a lovat, felfedezhetné, hogy azért nem eszik az, mert egy pár órával előbb fa-szegeket, vagy bádóg darabokat vert a kupecz a ló fogai közé, avagy a nyelvét tűszurásokkal felsértette, fájdalmassá tette.